bref till mig från Sverige. Niente. Jag längtar nu att få några ord hemifrån och tycker, att det varit länge som jag svärmat omkring bland idel främlingar, bland främmande föremål och med främmande språk på tungan. Det är på det sättet man lär sig värdera, som sig bör, det välbekanta kära hemmet, hvilket dock alltid ligger i bakhåll, äfven när man reser till Rom, ja till och med när man är i Rom, och jag vet nu, att, fast Alperna äro höga, tankarne ändå lätt kunna flyga öfver dem.

Ännu hafva vi icke hunnit att se oss omkring här annat än högst obetydligt. Jag har dock som hastigast varit inne i Pantheon, som jag fann skönare än jag föreställt mig. Det gör ett högst behagligt intryck att komma in der, liksom i en harmonisk själ. Vi hafva också gjort ett besök i Peterskyrkan. Den är verkligen, som min reskamrat Tikos träffande säger, »wahnsinnig gross» och ser icke så stor ut som hon är, likväl alldeles öfverväldigande genom sin ofantliga prakt och soliditet.

Rom i December 1841.

Det är nu vinter här, men en besynnerlig vinter för den, som varit van vid de svenska. Grönt öfverallt, oranger i träden och törnrosor på buskarne i vår trädgård. Emellertid regnar det ibland och är rätt friskt qvällar och morgnar, så att togan kommer rätt väl till pass. Vi hafva hittills icke gjort annat än studier efter modell. Amerling är inne alla dagar hos oss och vi hos honom, och någon vinst blir det nog af hans råd och lärdomar. Han närmar sig i färg och praktik det engelska målningssättet och har varit elev af sir Thomas Lawrence i London. Det finnes mycket vackra modeller här, både qvinnor och karlar, och med granna brokiga bondkostymer, om man vill måla sådant. Palm och jag äro tillsammans alla dagar.

Ekman bor några mil härifrån ute på landet. Qvarnström har allt sedan jag kom hit legat sjuk i feber, den så kallade romerska febern, som är mycket efterhängsen. Plageman är också här. Fogelberg träffar jag ofta. Jag finner honom helt och hållet motsvara allt det goda som man sagt om honom; han är glad och rolig, och fast han redan har grått hår, är han i sinnet yngre än mången ung. Han är ibland de menniskor, som man kan säga icke blifva äldre med åren. Angående hans arbeten måste jag uppriktigt bekänna, att jag ännu icke hunnit fatta tycke för hans fornnordiska gudomligheter. Han arbetar för närvarande på en kolossal Balder.

När det är vackert väder, har jag ett stort nöje i att gå och drifva omkring. I Villa Borghese är en mycket vacker promenad utanför Porta del Popolo, många andra att förtiga. Jag går också ofta till Forum och klifver omkring bland ruinerna der. De gamla sakerna blifva intressantare och mera förvånande, ju oftare man ser och betraktar dem. Utom för sin dyrbarhet såsom historiska minnesvårdar och ouppnådda konstverk, äro de äfven oskattbara genom att så underligt på samma gång erinra om alla de tusentals pilgrimer, som från alla verldens trakter oupphörligt strömma hit för att beskåda dem. Ty om det kan kännas underligt att trampa samma mark som Brutus och Cæsar, och att i samma solsken och klimat, omgifven af samma berg och landskap, af de ännu praktfulla minnena lappa ihop en drömbild af den forna härligheten, så har det tillika ett obeskrifligen rikt behag att veta sig vandra i spåren af så många utmärkta personligheter, som alla på det sättet drömt*. Allt detta höjer och lyfter sinnet, och så mycket mer som ofta på sådana ensliga vandringar det icke alltid är endast romerska syner, som på det sättet svärma framför mig, utan också understundom Sverige

* Lord Byron skref från Rom: »I have been some days in Rome, the wonderful. I am delighted with Rome. As a whole — ancient and modern — it beats Greece, Constantinople, everything — at least that I have seen.»

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

och hela min resa. Det är som om jag hade gjort en lång väf, i hvilken hvarje dag är en tråd i inslaget; men förgäfves söker jag räkna, hur många bilder, hur många blommor, hur många ansigten som på det sättet växt in och dessa outplånligt, ty de äro icke påtryckta — de äro, som jag säger, inväfda.

Med de danska konstnärerna äro vi dagligen tillsammans: Konstantin Hansen, Küchler, Marstrand, Jerichau, Meijer, Holbeck, Bravo m. fl. Äfven med några norrmän: Adolf Tidemand, hans bror o. a. Också med tyskarne sammanträffa vi ofta. Jag hoppas således, att vintern kommer att bjuda endast munterhet och ett angenämt kamratlif, och att vi få bekymmer blott af vår rostiga jernkakelugn, som jag förutser kommer att röka in och osa vedervärdigare än något brinnande berg. Emellertid solar sig allt i en bekymmerslöshet, som jag icke kan beskrifva, — ett olympiskt lugn med beständigt klar himmel, till och med om det regnar, och solsken äfven när det är mulet. Allt tyckes liksom naturligare än öfverallt eljest, och mången gång är det som om man hade lefvat här i tusende år och finge den föresats att stanna åtminstone i nio hundra till. Dag efter dag mera vaken, men på samma gång liksom steg efter steg klifvande djupare in i en ljus drömverld. Allt hvad jag sett och alla mina genomgångna studier tyckas mig nu endast vara förberedelser, för att i någon mån kunna begripa att njuta af Rom, — eller knappt annat än som krokiga trappor upp till den höga beherskande terrass, från hvilken utsigterna härifrån vidga sig åt alla håll så vidsträckta, så klara, så sköna. — Omgifven af spår, som leda tanken på framfarna tiders djerfvaste ansträngningar, af röster väl bekanta och med namn så förtroliga, hviskande vid hvarje steg om händelser, som så att säga slumrat djupt på bottnen af minnet, men som nu här åter vaknat i sällskap med tusende barnsliga, vårlika skolfunderingar och glittrande imaginationer, har jag kunnat känna, huru mycket som hittills legat outveckladt i skaplynnet, liksom i en sluten knopp.

Några af oss göra ibland långa vandringar omkring i romerska campagnan. Hela dagen i lätja och skolsken. Ibland ströfva vi ut till Ponte Molle eller Casa Pussino, ibland till Egerias grotta eller Cecilia Metellas graf. Jerichau och Bottomley, Palm, Rodhe eller Lundhe äro vanligtvis med på sådana vandringar, som merendels slutas med en foglietta vin i skymningen vid någon pittoresk osteria. Sådana promenader äro obeskrifligt behagliga och göra godt i många afseenden. Man känner, att de liksom vidga begreppen och vänja ögat vid storartade harmonier i form och färg och ljus. Man lär sig njuta af det majestätliga lugnet. Landskapet sträcker ut sig i det stilla solskenet, med höjder och dälder, bruter och fält, torn och ruiner. I den varma aftonrodnaden stå de långa sträckorna af sönderfallna aqvedukter, liksom på väg för att hemta det kristallklara vattnet ur de höga präktiga Sabinerbergen eller från Frascati och Albano. En luft och en himmel, som Horatius och Virgilius, Rafael och Michel Angelo skulle hafva känt igen. Men djupt under mull och grus är det grafvar och murbruk, travertin och marmor och romerskt tegel, grottor med nerfallna hvalfbågar, öfverväxta af ogräs, men med ett eko, som ännu svarar på latin. Den stora ödsliga romerska campagnan är visst för mången icke annat än snart sagdt en öken och en vildmark — medan den för andra kan vara en ljuflig trädgård med härliga frukter, fulla liksom af nektar och ambrosia, ungdom och evighet. Men jag märker, att jag svärmar, och att jag skrifver så, som fjärilen skulle skrifva om sitt blomsterfält, yr i hufvudet af de doftande blommornas mångfald och älsklighet. Jag ville endast säga, att nästan ingenting tror jag mig hafva så mycket som den romerska campagnan att tacka för, att den nordiska snön är på väg att tina ur ögonen, och att den parisiska parfymen småningom fläktas bort.

Naturligtvis gå vi också omkring i Vatikanen, i kyrkorna och de många målningsgallerierna, likväl understundom utan att finna mer än skattgräfvaren, som famlar

P.C. Munoz Rojas Collection. Courtesy of Generalitat Valenciana
CONSELLERIA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

i mörkret: ty hvad der erbjuder sig är ännu en allt för hård nöt att knäcka på en gång, och det skulle derföre icke tjena till mycket att nu försöka beskrifva, hvilken effekt det har på visdomständerna. Ännu förstå vi bättre sådana taflor, som föreställa gli pifferari och vackra Albanoflickor; ty med all sin klarhet är antiken ännu liksom främmande för oss. Jag skulle ändå vilja tycka mig hafva ett visst anspråk på att kunna fatta just sådant, åtminstone till samma grad som mången annan; redan en lång tid har jag varit mycket road af att sysselsätta tankarne med sådana ämnen, och jag har genomgått studier, beräknade att leda in på dessa fält. Men liksom det fordras mera för att vinna en verklig hyfsning än att bara klippa naglarne, så fattar man icke genast Fidias och Michel Angelo, för det att man kan rita en någorlunda korrekt modellfigur, har promenerat genom målningsgallerier eller bläddrat igenom några portföljer med kopparstick.

Likväl skulle man väl vara blind för att icke se, hvilket omätligt svalg det är emellan den gamla konsten och den nya, och ingen bro deröfver. Det är nog att göra hvem som helst vimmelkantig och yr i hufvudet och orolig.

Jag börjar emellertid att känna en entusiastisk beundran för den gamla konsten, under det att på samma gång det blir mig obegripligare, huru dess förträffligheter skola kunna finna någon tillämpning i vår tids konststräfvanden. Hvad kan en teaterskräddare låna af Fidias? Jag ville kunna, om ock endast liksom genom nyckelhålet, lyssna till de gamle; men mycket af hvad de säga är för mig ännu alldeles obegripligt. Dock — huru kulen vintern än må vara, bortfryser ändå icke hoppet om en ny sommar. Emellertid måste vi tjuta med ulfvarne, och när strömmen är allt för strid, anses det käringaktigt att sträfva deremot. Vi hafva derföre, som alla andra, modeller med vackra halsar och gropar i kinderna, Marietta och Giacinta och Grazia Plena. Det målas smånätta saker och sådant som kan passa för julmarknaden och konst-

föreningen. Men ändå käns det med allt, som vore vårt sträfvande en jäsningsperiod, med ströfverier bland tvifvel och obegripligheter, eller en jagt i långa krokar, som i stället för att leda till genvägar förmodligen leder längre och längre in på obanade fält. Och Tikos har åtminstone en krycka, jag ingen.

En konstnär finner i Rom snart, att man der liksom lefver under skulpturens spira. Man hör icke talas om annat än linier, sublima linier, och färgen är tvungen att tiga och en målare måste smyga sig fram så godt han kan för att undgå att blifva så att säga förkrossad under marmorn. I hvart annat gathörn är man säker att finna någon bakport, som leder till en bildhuggare-studio, der det knackas på ofärdiga Venusbilder och skrapas på badande nymfer.

Thorwaldsen har en stor studio vid Piazza Barberini, hvarest en hel mängd arbetare äro sysselsatta med att ur marmor hugga ut hans tidigare arbeten. Det är nästan som en stor fabrik, der gudomligheter och hjeltar kunna beställas och vägas mot pund sterling. Thorwaldsen sjelf bor vid Via Sistina i ett stort grått hus, i hvilket han har sin egna lilla atelier i öfre våningen. När jag för icke länge sedan i sällskap med ett par bekanta gjorde en uppvaktning der, stod han i sin skinnfodrade grå nattrock och modellerade på en af de kolossala apostlarne, som nu stå i Köpenhamn. Thorwaldsens utseende är mycket intressant och imponerande, han är storväxt och med hvitt hår, blåögd som en gammal isländare från Snorre Sturlesons tid. Det talades bland annat om hans stora fris Alexandertåget, och han sökte i anledning deraf fram en gammal handteckning, som låg ihoprullad och instucken bland hans rena skjortor och strumpor i en dragkistlåda. Han är mycket enkel, vänlig och naturlig.

Med min stora förtjusning öfver den antika skulpturen, måste jag tillstå, att den moderna icke mycket anslår mitt sinne. Jag tror likväl, att Thorwaldsen obestridligen är ett stort snille i sin konst, — och hans arbeten skola

P.C. Monumental Jaén Library Generalitat de Catalunya
JUNTA DE ANDALUCIA CONSEJERIA DE CULTURA

säkert alltid blifva högt beundransvärda för sin inneboende enkelhet och styrka och frånvaro af all näpen småaktighet. Framför andra tyckes han hafva haft en medfödd takt att hålla sig inom skulpturens gränser, kanske till och med litet för långt ifrån arkitekturens. Hans oerfarenhet eller otillräckliga bildning i arkitektoniskt afseende framstår måhända tydligast i påfvens monument i Peterskyrkan. Men om man har brister i sådant fall, hafva de förmodligen sin grund endast deri, att han tillhör en tid, då arkitektur och skulptur, i stället för att vara ordentligt förmälda, liksom äro skilda åt och vända hvarann ryggen. Det måste utöfva ett menligt inflytande på skulptörens inbillningskraft, om han är tvungen att, såsom nu, vara likgiltig för hvar hans arbeten en gång skola få plats. Skulpturarbeten blifva också derföre i våra dagar sällan annat än mer eller mindre väl förstådda och isolerade kuriositeter, konstspökerier med det, som en gång under andra tidsförhållanden var fullt af lif I allmänhet skulle man kunna tycka, att det alltid är någonting motbjudande i konstverks allt för stora flyttbarhet, och att vår tid har orätt i att göra konstverk till en marknadsvara, en expositionsartikel.

Bland skulptörerna kan man också nästan räkna Overbeck och hans skola, præ-rafaeliter, purister, nazarener eller hvad helst de önska att blifva kallade; åtminstone tyckes deras arbete vittna om, att de betrakta färg och clair-obscur såsom varande, om icke just riktigt syndiga, likväl obehöfliga och nästan förkastliga element i målning. Deras mål synes vara att framställa endast häntydningar om en mera andlig verld än den naturliga, och de visa sig derföre liksom rädda för att inblanda i sina taflor någonting likt den verkliga, oss vanliga menniskor omgifvande verlden. De smyga sig fram med tillbakahållen andedrägt och utgjuta sina superpietistiska inspirationer endast i bleka konturteckningar eller i så matta och beskedliga färger som möjligt. Vi hafva varit och besökt Overbeck, som bor mycket afsides nära Ghetto

eller judeqvarteret, i Palazzo Cenci. Han har ett utseende, som något påminner om Schillers porträtt, är klädd i en lång svart rock som en sakristan och har en svart kalott på hufvudet. Arbetade på några stora kartonger, evangeliska ämnen. Mycket stillsam, artig och vänlig.

Florens i Juni 1842.

Jag har icke skrifvit på länge, emedan jag haft så mycket att bestyra, innan jag lemnade Rom. Få se om jag någonsin mera kommer dit åter; jag längtar redan. Emellertid är jag, som du finner af adressen, ute på resa — på hemresa — och har sedan mitt förra bref färdats kors och tvärs, både till lands och sjös, men behöfver väl icke säga, att jag dock alltid, fast utan kompass, vetat hvartåt norden med de mina fins.

Från Rom reste vi den 2 Maj med vetturin i riktning först åt Neapel, sex bekanta i sällskap. I Italien fins det vid hvarje steg någonting värdt att bese, eller som Fogelberg säger: »igenom Italien borde man krypa på knäna» — och vi kommo derföre också icke fram till Neapel förr än den 8 om qvällen. Söder om Terracina, Fra Diavolos favoritställe, har naturen ett så sällt utseende, att det riktigt påminte oss nordbor om vår gamla Eddas målningar af Idavallen, en ny himmel och en ny jord, der hvarje den minsta blomma, hvarje grässtrå och blad kommer att le emot oss. Det var nya och friska intryck snart sagdt vid hvarje steg; luften, landet, vegetationen, folket, allt tycktes mig vara annorlunda än i norra Italien eller trakten af Rom. Det blå hafvet, citronhäckar och rosor och horniga kaktusbuskar i det hvita solskenet, allt var för mig liksom en melodi i en ny tonart. Så kommo vi in på il Campo Felice, ett fält som sträcker sig ut till Golfo di Napoli och är öfversålladt af hvita

Monumentos de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

gårdar och kapell emellan olivskogar och vinrankor, slingrande sig högt emellan stammarne af raka askar och hängande som girlander emellan träd och träd. Flickor med svarta flätor, solbrända, skrattande, dansande i trätofflor med tamburiner i händerna, eller bärande vattenkrukor på hufvudet; barn så feta och nakna som Cupido, och tandlösa gummor med talande tungor, — alla hoppade kring vagnen och bjödo oss välkomna.

Inkomna i staden, hunno vi omsider genom de folkrika gatorna fram till vår blifvande bostad vid strandbädden i Santa Lucia. Från fönsterna hade vi utsigt öfver hela den stora förtjusande Golfo di Napoli, safirblå, öfversållad med små hvita segel; — midt öfver stod Vesuvius skiftande i azur, violett och guld, med sitt tunga bolmiga rökmoln hvilande öfver kratern, och vid horisonten långt ut åt höger Capri-klippan höjande sig ur hafvet, som en stor genomskinlig ädelsten. Solen sjönk i hafvet, och jag tyckte, att jag aldrig hade sett någonting präktigare. Former och färgskiftningar, skuggor och dagrar, harmonier och kontraster, — hvilken mängd intryck väckas i en så rik åskådning! Man kan tro sig frigjord ur sina stoftväfda band, tycka sig få vingar att höja sig från den dammiga hvardagsmattan och kunna skåda in uti en klar och öppen himmel. Man har sagt, att vi nordbor fått känsligare sinne för sköna utsigter än sydländingen; om så verkligen är, skulle jag gerna vilja begripa hvarföre.

Neapel har en särdeles stor utsträckning, med långa folkrika gator, många mycket prålande utstyrda kyrkor, höga och massiva palatser, terrasser och torg med monumenter och helgonbilder. Öfverallt vimmel af folk: solbrända fiskare i trasor och utan trasor; hafsigt klädda qvinnfolk, bararmade, med seniga och bruna halsar; herrar i blanka stöflar och hvita handskar; generalspersoner i fjädrar och plymer och kraschaner; barfotamunkar med simplare kors och i bruna kåpor; feta svarta prester med stora hattar och med spännen på skorna, många andra gyckelmakare, taskspelare och musikanter att förtiga.

Vi åkte först till Museo Borbonico eller gli Studii, som det också kallas. Fornromerskt husgeråd, vapen, mynt, medaljer, kaméer och en mängd papyrusrullar, och flere salar fulla med de märkvärdigaste väggmålningar från Pompeji och Herculanum. Dessa pompejanska målningar förvånade mig på det allra högsta. De roade mig verkligen som ett slags spökhistorier, — icke som medeltidens spöken med röda ögon och svepningar, som lukta svafvel; gengångarne här äro Venus och gratierna, Apollo och muserna, tritoner och nereider bland delfiner och sjöhästar. Här dansa bacchanter i genomskinliga slöjor och med tyrsus-stafvar; här fins Cupido, sådan han var, när han ännu blott kunde jollra på grekiska och latin. I våra dagar har man stor lätthet att kunna teckna fult; de gamle tyckas hafva haft svårighet att göra det. Den sköna och bestämda konturen flöt lika lätt och naturligt ur penseln som det klangrika ordet och den riktiga frasen hoppade ifrån tungan. Antiken hade skarpt öga och sköt som en falk med ens på sitt rof och högg klorna deri — utan misstag; vi försöka att fånga våra rof med långa snaror, nät och tillställningar. Antiken hade ingen lust att gå öfver ån efter vatten; för oss tyckes det hafva blifvit en vana och en ful vana.

Af målningarne från renaissance-tiden förvånade mig mest Tizians Papa Farnese, Paolo III. Tizians målningssätt är oförlikneligt. I hans hand blir sensualiteten liksom majestätlig, att icke säga älskvärd. Den latinska racen har fått en energi och vaken känslighet i konst, som vi nordbor icke kunna täfla med; bland oss har *den* fått stor gåfva, som kan så mycket sätta sig in i det italienska skaplynnet, att han verkligen i någon mån njuter deraf.

Vi foro en morgon ut till Herculanum och Pompeji. En glad morgonsol spelade omkring monumenterna på grafgatan utanför Pompeji — ett slags ouverture till inträdet der, en melodi full af Orfeus och Eurydice. I Casa de Diomede möter forntiden såsom verklighet åtmin-

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

stone i form af gips och murbruk. Och man går sedan i solskenet på den gamla gatläggningen från port till port in på mosaikgolfven i de stilla gårdarne, i kök, i visthus och sängrum — fast alla tomma och utan tak; en tyst och förtjusande enslighet. På väggarne är det ändå målningar, som föreställa skönhet och evig ungdom. Man hör sägas: detta är forum, detta Isis-templet; här är rådhuset, der är fängelset — men domarena sitta icke längre och döma, och fångarne äro fria. Flera gator hafva nyligen blifvit uppgräfda. I närheten af teatern sågo vi, huru man gräfde. Långa rader af smärta barfotade flickor buro bort det gamla gruset i korgar på hufvudet, liksom lefvande karyatider, rödblommiga bacchanter sjungande glada visor, — en ny fris, så naturlig och vacker som mången antik. En af flickorna var riktigt att måla af, en lättfodad en, som klättrade i mullen och askan, ungbröstad och skygg, lik en Dafne förföljd af solgudens pojkaktigheter, som lekte i fållarne omkring den runda vaden.

Ut till Vesuvius voro vi naturligtvis äfven. På det vanliga viset färdades vi från Torre del Greco först till häst upp till eremiten; derifrån, efter en tår Lacrymæ Christi, klättrade vi till fots öfver de knaggliga lavafälten upp till kratern för att stirra ner i den djupa afgrunden och genom svafveldunst och rök lyssna till besynnerliga ljud och hemskt buller af klippstycken, som rasa ner, och stenar, som slungas mot hvarann i djupet, tills de krossade sväljas i jordens inelfvor. Man svindlar och hisnar på branterna, tycker sig höra, huru lavan kokar, och kryper derföre ner i askmörjan och steker sina ägg i La Cucina del Diavolo.

En annan tur gjorde vi genom Posilippo-grottan ut ut till Puzzuoli, Bajæ och Kap Mycene; en annan till Sorrento, Amalfi, Salerno, ända till Pæstum, till de stora doriska tempelruinerna. Derefter, vid återkomsten till Sorrento, med båt öfver till Capri, hvilket med sina klippor midt i hafvet, sin underliga blå grotta, sina afgrunder och

sin färgrikhet är riktigt trolskt. Den bästa beskrifning om Capri är Shakspeares »Tempest», fast det numera icke fins der någon Ariel och Caliban, Prospero och Miranda.

I Neapel var jag flera gånger bjuden till svenske konsuln, som är norrman och mycket artig. En gång på bal. På teatern San Carlo voro vi äfven en afton på galaspektakel, i anledning af konungens namnsdag. San Carlo är en mycket stor och grann teater. De modesta dansöserna buro ovanligt underliga, gröna underkläder, och på scenen fram vid rampen stod på hvarje sida en grenadier i parad med gevär för fot. Dessa stackars karlar måste på det sättet stå orörliga hela aftonen och voro, som det tycktes, äfven kommenderade, att dervid endast se stint på hvarann, utan att vända på hufvudet, hvarken åt de blygsamma dansöserna eller åt förförelserna i salongen.

Med ångbåt från Neapel till Livorno, dit vi anlände efter tre dagars behaglig sjöresa, alls icke lik den förra från Genua. Nu var hafvet hela dagen blått som safir, delfiner hoppade i kölvattnet, och om natten lyste böljorna som af eld. I Pisa stannade vi en dag för att se domkyrkan, det lutande tornet och Campo Santo m. m. Här i Florens ha vi nu skaffat oss att få bo icke i hotell, men hos en familj. Det är vänligt folk, såsom florentinarne i allmänhet; en ung dotter, som spelar fortepiano, skrattar och talar franska. Vi ha på det vänligaste blifvit emottagna af svenske ministern Bergman, och jag har också varit hos Gråberg af Hemsö, som är bibliotekarie i storhertigliga biblioteket i Palazzo Pitti. Florens är alltid samma förtjusande ställe, fullt af oskattbara konstverk och artiga, glada menniskor. Härifrån begifva vi oss förmodligen i nästa vecka till Bologna och derifrån till Venedig. Vi ämna stanna omkring en vecka i Venedig, och sedan bär det af raka vägen öfver München hemåt.

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

Venedig 1842.

Jag har hittills varit så lycklig att icke behöfva skicka hem andra än glada berättelser om min resa — att det efter så lång tid, som jag varit ute i främmande land, nu till slut kommer en ledsam, bör icke nedslå oss för mycket, utan böra vi tacka Gud, som låtit det dröja så länge.

Då jag for från Neapel, var jag glad och frisk som fisken i sjön. De första fjorton dagarne i Florens mådde jag förträffligt och har nästan aldrig varit mera lefnadslustig, än då jag skref derifrån. Några dagar derefter skulle vi resa — allt var i ordning. Vi hade blott att göra visit hos vår förträfflige minister Bergman, som var så artig att då bjuda oss till middag. Det var denna middag, som jag måste tillskrifva ledsamma följder, gudnås så visst. Hettan var just den dagen gruflig; jag åt och smorde mig, drack af alla slags Bacchi safter och likörer, till dess vi gingo hem, jag i synnerhet munter och uppspelt. Jag sof godt hela natten, men på morgonen, under det att jag klädde mig, kände jag någonting i halsen, som visade sig vara — blod.

Qvarnström sprang genast till herr Bergman, som skickade sin doktor, en gammal beskedlig professor Galetti, till mig. Emellertid hade jag klädt mig, ty jag tog saken temligen kallt, lyckligtvis. Doktorn kom, och sedan han gjort sina frågor, lät han mig intaga ett horisontalt läge på soffan, under det han sakta klämde på lefvern. En annan attack visade sig då åter, hvarföre doktorn befalte mig att gå till sängs igen samt ordinerade åderlåtning och någonting att dricka. Qvarnström var hos mig beständigt, den italienska frun i huset, der jag bodde, visste icke, huru väl hon ville mig, och hvad doktorn beträffar, kom han fyra gånger samma dag. Som det efter första åderlåtningen ännu visade sig spår till blodspottning, öppnades ådern äfven på armen n:r 2, och enär hettan fortfor att vara qväfvande, och man derföre fruktade feber eller inflammation m. m., stack man hål också på ena foten. Jag hade en fot till, men den hölls i reserv såsom sista ressursen. Enfin — jag måste ligga till sängs en hel vecka och blef derunder icke fetare, utan snarare ganska utmagrad och svag. Emot förmodan hemtade jag emellertid krafter så småningom, till dess jag befann mig så pass återställd, att vi kunde tänka på att fortsätta resan att börja med till Bologna. Qvarnström uppehöll sig för min skull ändock tre veckor längre, än han med knapp tid och knappa respenningar hade beräknat, skötte mig som en bror och hade, som man kan tänka, tusen obehag och besvärligheter af mitt sällskap — och det var väl, att han icke derjemte äfven fick bestyr med begrafning. Jag vet derföre icke, huru jag nog skall kunna visa honom min erkänsla. De läkare, som jag tillfrågat angående min sjukdom, säga enstämmigt, att blodspottningen härrörde från någon lefver-åkomma, emedan bloden icke var rosenröd utan mera svart till färgen. Jag måste således ännu tro, att bröstet icke är antastadt, men likväl fordras det nog den största varsamhet, för att icke det också skall bli bortskämdt.

Mitt beslut är derföre fattadt att här i Venedig säga Qvarnström farväl och sjelf stanna uti Italien för att ännu en vinter få andas en mildare luft än den, som kanhända väntar mig hemma i höst. Jag har varit mycket nedstämd af min motgång, men är nu gudskelof jemförelsevis glad nog igen.

Med den summa, som nästa bref från hemmet kan medbringa, hoppas jag kunna bestrida mina utgifter till fram i vinter, hvarefter jag måste tänka som Abraham, att Gud förser väl offret — och det är icke det sämsta att lita på det.

Nu kommer jag väl sålunda att stanna någon tid i Venedig och andas hafsluft, som man påstår vara bra. Vi hafva besökt svenske konsuln här, som tog emot oss mycket artigt, och från Palm medför jag rekommendationsbref till doktor v. Vest, till hvilken jag ärnar gå i qväll. Jag har således på sätt och vis bekanta här.

JUNTA DE ANDALUCIA P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife CONSEJERÍA DE CULTURA

Venedig behagar mig obeskrifligt. Ehuru jag hört och läst och sett så mycket härifrån, är det dock för mig alldeles en ny verld. De stora palatserna, kanalerna, kyrkorna, taflorna, himmelen och hafvet, om allt detta tillsammanstaget med det romantiska, som talar ur allt, kan man omöjligt göra sig något begrepp, förr än man fått se verkligheten.

Jag borde visst skrifva några ord om min resa, men skall låta det vara till en annan gång. Florens är alltid min favoritstad, och då olyckan skulle hända, var det i flera afseenden så godt, att den hände der. Så välvilliga och hjertliga menniskor som de i huset, der vi bodde, torde vara svårt att träffa. Frun skötte mig med största deltagande och ömhet, under det dottern gick i kyrkan till madonnan, hvilken i synnerhet var orsaken till mitt snara tillfrisknande, ty jag nyttjade hvarken teriaca eller annan medicin. Ministern besökte mig på det vänligaste flera gånger, och jag var ute och åkte i hans ekipage.

Qvarnström har rest härifrån hemåt, och jag gick således här ensam i Venedig, när jag händelsevis och helt oväntadt fick se löjtnant Dardel med herr Casimir Reuterskiöld sittande utanför ett café vid Piazza di San Marco. Dessa herrar reste i sällskap med en fransk advokat, mr Gratton, och jag har varit med dem dagligen, allt sedan vi träffades.

Mina reseplaner voro obestämda, och efter några dagar blef det beslutadt, att vi alla tillsammans skulle taga vägen ner åt Florens och Neapel, via Livorno och Civita Vecchia.

Venedig 1842.

All min hjertligaste tack för det senaste brefvet! Det har gjort, att jag klarnat upp helt och hållet, så att blott *en* sorg blifvit qvar — den att icke kunna få tusen gånger kyssa handen, som strök bort rynkorna från pannan. — —

Om natten visserligen var svart och mörk i Florens, hafva molnen här småningom skingrats, och min gondol, så att säga, ligger icke längre i bleka månskenet under suckarnes brygga, men svänger sig igen i den glada solglansen på de glittrande böljorna under Rialtos dristiga båge.

Jag har fått åtnjuta många artigheter af doktor v. Vest. Vi äro ofta tillsammans, och genom hans vänliga introduktioner har jag haft tillfälle att få se och beundra mycket i de privata gallerierna. Den gamla venetianska målareskolan har en färgprakt så rik och så kraftig, att den i sin egendomlighet förefaller alldeles oförliknelig. Man har hört talas om Merlins trollerier — här i Venedig kan man få *se* Tizians, Giorgiones och de andras. I Palazzo Barbarigo besökte vi rummet, som säges hafva vårit Tizians atelier en tid. Fönstret vetter åt söder, och solen skiner på golfvet kl. 2. Det kom oss att tänka på, om det icke, efter allt, är rätt, att när man målar låta solen få vara med. Tempereradt solsken i rummet förgyller dagrarne der inne och gör, genom mångfaldigheten af de hvarandra korsande varma reflexerna, skuggorna klarare och mera genomskinliga. Men det svåra är att rätt förstå att begagna ett sådant skimmer; det är beqvämare att måla i nordlig dager. Å en annan sida ser man, att venetianarne aldrig försökt att i målning återgifva impressionen af verkligt öppet solsken. Deras känsliga färgsinne fann större njutning i att betrakta de fina sammansmälta färgtoner och skiftningar, som uppkomma, då solljuset endast är reflekteradt under den klara blå luften och emellan de höga palatserna. Man kan derföre ofta tycka sig se t. ex. grupper af gondolierer på Piazzettan i så glada, silfverklingande färger, som trots på någon tafla af Paolo Veronese, och i det varma dagsljuset i Palazzo Ducales stora majestätliga salar vandra ännu gestalter i en kolorit så guldskimrande och lefnadsfrisk, som vore det målningar af Tizian. Men enfaldigt är det att försöka gifva någon den minsta föreställning om den venetianska färgrikheten — i synnerhet med svart bläck. Att man ändå famlar på det sättet,

P.C. Monumentale de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

kommer kanhända deraf, att man är bländad af för starkt ljus. Hästen, som stått länge i stallet, skenar lätt. Men medan jag håller på att skrifva dumheter, vill jag tillägga, att jag här går hela dagen emellan taflor, som se ut liksom lefvande varelser, och emellan lefvande varelser och i omgifningar, som tyckas vara taflor.

Vi voro en dag ute till Lido och en annan till Chioggia, en holme som ligger ute i hafsbandet och är intressant för det att invånarne anses ännu bibehålla typer af det fiskarfolk, som först grundlade Venedig. På Chioggia sågo vi en så kallad »improvisatore», som nere på stranden deklamerade vers för adriatiskt sjöfolk och fiskare, sittande rundt omkring lyssnande. »Improvisatoren» hade ändå en bok i handen, hvari han ibland ögnade; han deklamerade lifligt, slängande med armar och händer, och tycktes vara någonting likt en skolmästare. På Chioggia och i Venedig kom jag ihåg Leopold Roberts taflor.

Neapel och Castellamare 1842.

Från Venedig blef, som sagdt är, mitt ressällskap löjtnant v. Dardel, herr Casimir Reuterskiöld och mr Gratton. Öfver Bologna reste vi till Florens, der vi icke stannade mer än några timmar. Jag sprang på några ögonblick upp till mitt hederliga värdfolk, signor Lazzaris, som hade varit så beskedliga emot mig under min sjukdom, — och jag kom nu så oväntadt, att man knappt trodde sina ögon. En klappade mig på ryggen, en annan på kindbenet, en kramade mina händer, men alla skreko och talade på samma gång, så att G., som hade följt mig, stod helt öfverraskad i dörren och lyckönskade mig sedan att ha så goda vänner.

Derifrån foro vi genom Pisa under det lutande tornet till Livorno, och på ångbåt till Neapel i det härligaste

väder och på ett lugnt och glittrande haf. I sjelfva Neapel stannade vi för det första icke längre än ett par dagar, utan flyttade nästan genast hit till Castellamare, för att någon tid, obekymrade om den öfriga verlden, sola oss och göra ingenting, således med förträffliga föresatser, och jag tror det skall lyckas.

Castellamare är en liten småstad på stranden af Golfo di Napoli, med ett förtjusande läge och vackra utsigter rundt omkring. Trakten är bra nog bebyggd, och på höjdernas sluttningar finnas många små villor. Det är i ett sådant litet landthus, som vi nu hafva sökt oss vår bostad, midt ibland vingårdar och fikonträn. I samma hus bor för närvarande äfven conte Caffarelli med familj. Allt så bra, att vi nog icke resa härifrån förr än i nästa månad.

Här om dagen voro vi i Sorrento, som icke ligger långt bort. Ett ganska pittoreskt gammalt hus nere vid stranden i Sorrento kallas ännu Casa di Tasso, emedan Tasso lärer hafva uppehållit sig der hos sin syster, efter sitt fängelse i Ferrara. Många inbillningar vakna der inne, och det käns, hur det odödliga namnet liksom är inprägladt på hvart enda tegel. Det är alltid intressant att komma i den omgifning, i hvilken store män lefvat och verkat; det gifver liksom en bakgrund till den bild af deras personlighet, som man så gerna försöker skapa i inbillningen.

När vi först kommo till Castellamare, afrådde man oss från att bada; det sades, att hafvet blommade och att derigenom blemmor kunde bildas på skinnet. Om detta var att lita på, vet jag icke, men nu åtminstone bada vi oförskräckt alla dagar och utan olägenhet. Det är anmärkningsvärdt, hvilken högst egendomlig klar blå färg Medelhafvet har här vid Neapel, och orsaken dertill tror jag ännu icke blifvit funnen af de lärde, ehuru den ändå icke ligger på bottnen. Vackert är det emellertid, och vi njuta deraf i dolce far niente, gungande i båt, rodd af någon barbent Masaniello, eller helt simpelt plaskande som tritoner i de klara böljorna. Förgäfves hafva vi dock der ute på dessa sökt några sprittande vattennymfer, lek-

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

fullt tumlande i smeksamma hala vågor, eller släpade i gigantiska perlemorssnäckor af frustande sjöhästar. Det är här man ändå nästan saknar att icke se något sådant, här som man tycker att det ännu sväfvar en antik fläkt öfver hela trakten, öfver dess Campo Felice med de fjerran rosenröda bergskedjorna, det safirblå hafvet, Afrodites bad emellan juvelkantade stränder, gratiernas spegel infattad i rosor och myrten och under tunga vinrankor. Men det är påfallande, huru stor olikheten är emellan Neapel och Venedig; det ena likt en badande Juno, det andra som en drottning i sammet och siden och ädelsten.

Castellamare 1842.

Vi äro återkomna från en utflygt eller rättare inflygt till Neapel. Det hade blifvit aftaladt, att en kavalkad skulle göras upp till höjderna vid S:t Elmo och klostret Camaldoli i sällskap med en af D:s vänner, en löjtnant vid kungliga schweizergardet, som äfven ganska riktigt mötte oss och medförde en intagande, ung neapolitansk signora, elegant utstyrd och muntert uppkrupen i tvärsadeln på en liten grå boricka. Färden gick lustigt genom de backiga och krokvinkliga bakgatorna, och vi voro snart uppe på höjderna öfver Neapel och på klostervägen, som nu var så skuggad af höga lummiga träd, att man måste för en stund liksom taga afsked af det varma bländade solskenet, hvilket emellertid fick roa sig med att hålla vår vackra följeslagerska sällskap, emedan henne icke tilläts att närma sig de heliga klostermurarne vidare. Det var nemligen en inskription, huggen i en stentafla vid vägen, som strängt förbjöd hvarje fruntimmer att nalkas helgedomen ett enda steg längre. Som inskriptionen var på latin, menades kanhända ändå endast sådana fruntimmer, som kunna läsa latin. Oss andra var deremot icke förmenadt att söka oss fram under de gröna löfhvalfven till klosterporten. I klostrets lilla kapell, der vi först kommo in, gick en ung hvitklädd camaldulensermunk och sopade golfvet — hvilken icke förr hade ögnat oss, än han skyndade fram och föll löjtnant Rougemont om halsen med stor häftighet. De hviskade sins emellan några ord, och munken pekade derefter artigt, att vi kunde få gå ut i trädgården. Gardeslöjtnanten, mycket förvånad af detta möte, berättade för oss, att samme munk, numera klostrets portvaktare, för icke många veckor sedan hade varit en stor dandy i Neapel, prålat med sitt grefliga vapen, kört sitt eget spann på Toledo, med ett ord, nästan som en annan don Giovanni hållits för att hafva mycket dåligt minne, i synnerhet för skulder och annat, men ega så mycket fullständigare katalog på mången donna Elvira och Zerlina m. fl. Vår löjtnant visste icke hvad som kunnat beveka grefven att låta raka af sig allt håret, för att i en hvit munkkåpa gå och sopa golfven i Camaldoli, men han tyckte ett sådant steg hafva varit förhastadt och ett stort misstag. »Så länge han kan få vara portvakt», sade löjtnanten, »har han ändå några små förmåner framför de andra munkarne, ty hans syssla är att ibland gå ner i Neapel och köpa fisk, handla annat i hökarbodarne eller hos slagtare, och han kan således hafva en möjlighet att skaffa sig några förströelser, om icke förlustelser ibland; men sådana lättfärdiga och farliga vandringar upphöra naturligtvis, så snart han från portvaktare en gång upphöjes till riktig munk och liftidsfånge, som de öfriga.»

Emellertid hade vi kommit ner i trädgården eller fram till terrassen, hvarifrån man har den verldskunniga utsigten öfver Neapel och hela trakten rundt omkring: Neapels Mosebacke. Jag vågar dock icke försöka att beskrifva denna förvånande präktiga utsigt, med den stora staden inunder, det omätliga hafvet liksom lidelsefullt famnande land och öar, den molnomhöljda rykande kratern på det majestätliga Vesuvius, som tyckes hafva lif — jätten, som så ofta kommit hela Neapel att bäfva och

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

som nu liksom slumrande och trött sträckte sig i den heta middagsstunden. Stora hvita molnmassor simmade högt uppe i den klara etern, under det att breda silfvergrå skuggor här och der svepte öfver det soliga landskapet och kastade liksom flytande genomskinliga öar på det ljusa bafvet.

Nedanom terrassen, på hvilken vi stodo, fans liksom en by af små hvita stenhus eller kojor. Detta var klostret. Hvarje särskild koja är omgifven af en stenmur, som också innesluter en liten trädgårdstäppa, hvari den munk, som bor i kojan, ibland gräfver och arbetar: — ora et labora. Detta species af trappister gå hvitklädda, med hufvudet rakadt, och hafva nästan ingen samfärdsel sins emellan eller med menniskoslägtet i gemen. Åtskilliga dagar tillstädjes dem ändå att vandra omkring inom klostergebitet, ehuru dem är förbjudet att dervid på minsta sätt sqvallra med hvarandra. Det enda nöje, som förunnas dem, är att, när de mötas, kunna få helsa och utan något gyckel i förbigående påminna hvarann: »Memento mori.»

Rom i December 1842.

Ehuru jag icke skrifvit hem på så länge — det är nu redan veckor, ja månader — lefver jag ännu och i den förhoppning, att man icke trott mig hafva varit i stånd hvarken att gå i kloster eller kasta mig in bland röfvarena i Abruzzerna. Jag arbetar bara i stilla lugn med min målning, och man kan icke hålla penseln och pennan i hand på samma gång — icke på en gång ringa i tornet och gå i processionen, som det heter på kyrkans språk.

Du säger, att mycket förändrats, sedan jag reste hemifrån, och jag kan tänka det. Allting mognar på sitt vis, det goda till god frukt, det onda till ond, som det står i bibeln. Också jag har nu erfarenhet af huru det käns

att vara sjuk, men begriper, att det måtte kännas helt annorlunda för en far eller mor att ligga på sjuksängen, än för oss andra, som flyga genom tiden liksom strömoln på himmelen; — om vädret blåser bort en molntapp, hvem märker det?

Det är just nu det allra vackraste väder här i Rom. Mina fönster stå öppna hela dagen, och högt från Trinità di Monti kan jag från min balkong se öfver en stor utsträckning af Rom, på en del af campagnan ner åt Ostiatrakten, öfver trädgårdar och terrasser; jag ser tvättkläder i hvita solskenet, i skuggan ett barn i sin vagga, i gluggen en sjungande flicka, en artist som röker sin pipa, några svarta prester eller capucinermunkar med snus i skägget och rep om lifvet. Man påstår, att detta är vinter, men det fäster jag mig icke vid, åtminstone känner jag icke igen honom, ty i Sverige är han klädd på annat vis. — Vår firade m:lle Emelie Högqvist är för närvarande här, alltid lika vacker och älskvärd. Hon blir förmodligen qvar hela vintern, och det gläder oss alla, redan förtjusta öfver hennes glada och vänliga umgängessätt. Hon tager flitigt lektioner i italienska språket och ett så lifligt intresse i allt det storartade, som här fins att skåda, att det verkligen är mycket angenämt att komma i hennes sällskap. Wannqvist är också här för närvarande och tyckes trifvas väl med vårt muntra kamratlif. Tyskarne hafva öppnat en utställning till förmån för domkyrkobyggnaden i Köln. Många rätt vackra saker. Skulptörerna äro flitigast, och i hvita marmorn knapras och knackas hela dagen och, som mig tyckes, ibland rätt oförsigtigt. Fogelbergs Balder är gjuten i gips, och på det stora blocket, i hvilket marmor-Balder ännu slumrar, knackas så ifrigt, att han nog snart kommer ut; vaken förblir han väl ändå endast i sagan. Jag tror ännu icke på Fogelbergs gudar.

Rom är emellertid samma lönande fabrik för många sorters hedniska gudomligheter. De mest omtyckta äro Venus, Cupido och Bacchus; — Apollo och Minerva ha

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

icke stor afsättning. Mången Cupido får aldrig andra pilar än af vått ler; men nyttjar han farligare vapen och skjuter på fullt allvar, knall och fall blir det; så sägs det. Och då — så har jag hört — ligger man snart i hans vaggande båt, som med fladdrande segel glider ut ifrån land; hur det går som i en dröm, vet ingen. Och ehuru klart det mången gång kan höras: »Synvilla blott är din lycksalighets ö, vänd om och bind båten vid strand» — framåt gungar han ändå, och de ostadiga, lättsinniga böljorna skjuta leende på. — Men det värsta af allt är, att ingen går säker för sådant.

Rom 1842.

Som för mig tillfälle att skrifva endast kommer sällan och många tankar måhända just *då* äro bortflugna på egna irrfärder, kan det inträffa, att mycket af hvad jag skulle vilja säga kommer för sent och sedan brefvet redan är förseglad och afsändt, eller att det blir helt och hållet bortglömdt. Jag vill härmed endast förklara, hvarföre jag i hastigheten icke hinner att af min vägkarta skicka annat än så magra och så tunt färglagda konturteckningar. Dessutom, när ingenting händer, som du skulle bry dig om att få veta, är det icke underligt, om bläckhornet förblir korkadt; man bör också icke glömma det gamla ordspråket: tala är silfver, tiga är guld. Det roar mig emellertid ibland att försöka visa hvad jag för tillfället har omkring mig. Min visdoms brunn är icke djup, men så länge deri kan speglas om också blott en skymt af en klar himmel, är jag glad; ty kastas då en blick dit ner, narras kanske munnen att le.

Jag är i många funderingar, huru jag skall kunna angenämt tillbringa sommaren, och det är icke utan sitt behag att åtminstone bygga luftslott, så länge man icke kan bygga någonting annat, ehuru jag ändå är långt ifrån

att vara mästare i den arkitekturen. Midt uppe i realitet, såsom jag nu befinner mig, kommer man snart att inse värdet af en solid grund och att anse det äfventyrligt att flyga högre än vingarne bära. Chi va piano va sano e lontano. Hvad skall jag skrifva mer? Jag måste ändå medge, att jag nu redan varit tillräckligt länge i Rom, för att du med skäl må kunna begära få veta åtminstone, huru jag finner mig här. Men hvad skall jag kunna skrifva om Rom? Ingenting annat än i korthet nämna, huru jag mer och mer blir öfvertygad om, att den som fått komma till Rom bör skatta sig lycklig. Jag tviflar mycket på, att det finnes ett mer underbart ställe än Rom. I den mån man småningom får ögonen mer öppna, kan man märka, hvilka förvånande skatter som ännu finnas här. Andra hufvudstäder representera hvar och en sin särskilda nationalitet — Rom tyckes omfatta alla, och man känner sig der samlas liksom barn af samme fader och omkring hela europeiska kulturens vagga. Hvem kan derföre undra på, att så mången tyckes här hafva hunnit hufvudstaden för sina önskningar och ser tillbaka på sin aflägsna födelsebygd som på en liten landsortsstad, der det visst fins trefnad, plank och källarmästare, garfvare och rådmän, der man i fred framför eldbrasan i stilla kojan sjunger om många roligheter, men der hjertat ändå slår sitt tiktak i tysthet, skildt från den stora europeiska familjens lust och nöd. Hur sällhet kan bo äfven inom så inskränkta gränser, veta vi nog alla; men jag är säker att hon också kan finnas ibland de öppnare utsigterna i Rom, de utsigter som sträcka sig rundt om till hvarje höjd, dit en glad och tilltagsen menniskokraft förmått klättra, till fält som breda sig ut ända till den unga forntiden. Dock — så bländad kan man blifva af allt detta ljus, af all denna rikedom, att, innan man förmår någorlunda ordna de tusende skiftande intrycken, man endast står häpen och vågar knappt tänka att det är realitet. — Bland så mycket storartadt, som här möter betraktelsen, skymmes ändå snart sagdt allt annat af den kolossala institutionen kyrkan.

JUNTA DE ANDALUCIA CONSEJERÍA DE CULTURA P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife

och vid hvarje steg stöter man här på något som talar om prestvälde. Det är gigantiskt, — och man tycker sig skåda ett ihärdigt byggande, sekler igenom, oförtröttadt, sten murad på sten, hvalf öfver hvalf, tills för inbillningen står en form likt ett annat Babels torn, så dristigt i sitt ändamål som det första. Men ser man uppåt, så högt som man förmår, syns nog ändå, att kyrkan icke hunnit halfvägs till himmelen, hvars ljusa hvalf är större än allt och har en sol, som strålar samma kärlek ännu som öfver paradiset.

Tivoli 1843.

Det var varmt i Rom, och vi foro derföre hit ut till Tivoli för ett par veckor sedan, och stanna väl här ännu omkring 14 dagar, hvarefter vi ämna göra fotvandringar uppe i sabinska bergen till de andra småstäderna, så långt som till Subiaco och Cervara, samt omsider öfver Albano och Frascati återvända till Rom i slutet af September.

Tivolis omgifningar hafva en egendomlig karakter, som icke liknar trakten närmast kring Rom. Höga vattenfall öfver mossiga och grönt beväxta klippor; på kala branter antika tempelruiner, palats, torn och kyrkor, och djupt nere emellan klyftorna grunda bäckar med klart vatten emellan kullriga stenar i skuggan af uråldriga mörkgröna jernekar. Rundt omkring på höjdernas sluttningar gamla olivskogar, emellan hvilkas gråa knutiga stammar man har utsigt öfver hela campagnan ända till Rom med dess kullriga Peters-kupol i fjerran. Mæcenas bodde här i en praktfull villa, af hvilken storartade ruiner ännu visas, och icke långt derifrån hade hans vän Horatius sin landtgård. Den sydländska soliga treflighet, som Horatius så gerna målade, skimrar ännu fram här och der bland oliverna i Tivolis stilla dälder, och hela landskapet

har ett leende som hans. Det var här i det glada landtlifvets lugn hans ambrosiska vers flöt fram, så klar som porlande vin och med en smak som af honung och solsken, — den nektar, som aldrig blir gammal.

Vi bo i Albergo della Sibylla, der det fins italiensk mat och surt vin, smala och hårda tältsängar, blodtörstiga myggor och andra lefvande insektsamlingar, mycket pikanta. Det lärer vara möjligt att få hyra sig in i ett annat värdshus härstädes, men som har reputation att vara så rent af dåligt, att vi tills vidare äro belåtna med La Sibylla. Hvad som mest ändå drager resande till Sibylla är nog dess pittoreska belägenhet bredvid den bekanta vackra ruinen af Vestas tempel, som ännu pryder branten, midt emot den höga bron öfver kaskaderna, der man nu kan få tänka, så mycket man orkar, på romerska rikets fall. Och blir man trött deraf, kan man nedanföre få hvila i Neptuns slippriga grotta eller i sirenernas, ty herrskapet är numera aldrig hemma.

Villa Adriana ligger icke långt ifrån Tivoli, inne i olivskogen, och är fullt af romerska ruiner, grundvalar, hvalf och sönderfallna murar, allt bland trän och buskar, så att det icke skulle vara svårt att der gå vilse och förirra sig till och med in i gamla historien. Det säges, att på kejsar Hadriani tid hade villan en omkrets af mer än en svensk mil och var så präktig, att, ehuru barbarerna under Totila gjorde sitt bästa för att i grund förstöra henne, och populus romanus sedan under medeltiden med god smak hjelpte påfvarne att bränna kalk af marmorpalatserna och afgudabelätena, har ändå en så oräknelig mängd antiqviteter och dyrbara statyer der blifvit funna, att de nu äro spridda till alla museer i Europa. Hadrianus hade nemligen i denna villa sammanfört alla de konstskatter, som han valt och lagt vantarne på under sin långa resa genom det stora kejsardömets vidsträckta provinser. Det antages till och med, att Venus de Medicis fans i gruset här, — och detta är kanske orsaken, hvarför så mycket skönt ännu spökar omkring grafven.

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

En ung engelsk baronet har kommit till Tivoli och här hyrt ett eget hus, som han låtit möblera. I förra veckan gaf han en stor bal, till hvilken vi äfven voro bjudna. Ganska muntert, brusande lif, vackra flickor, både italienskor och utländskor, vin, musik och god förplägning och dans till ljusan dag. Vår värd tyckes vara en filosof, som antagit, att penningar icke böra ligga allt för länge och mögla i bankens hvalf; han är åtminstone icke en bland dessa tråkiga alkemister, som bara försöka att göra guld i en sotig spis; snarare en af dem, som förstå att ur metallen distillera glädje.

Tivoli 1843.

Villa d'Este med sitt gamla ståtliga palats, bygdt 1549 för kardinal Ippolito d'Este, är ett mycket romantiskt och pittoreskt ställe. Terrasser och trappor, gamla fantastiska vattenkonster bland klippta ligusterhäckar, dammar i lagerlundar med statyer och stensoffor, skuggade af myrten och ilex, höga cypresser och pinjer. Palatset är icke en ruin, men icke heller beboeligt; de stora salarne stå öde och öppna, så att hvilken som helst kan gå dit upp och vandra ifrån rum till rum. Jag gick der ofta ensam och betraktade frescomålningarne på väggarne af Federigo Zucchero eller njöt från balkongerna den präktiga utsigten. Det är tyst och stilla, men fastän allena kan man der gå liksom i sällskap med inbillningen och möta fläktar från Ariostos, Tizians och Tassos tidehvarf. Nere i den tysta trädgården målade vi ibland något parti emellan de gröna häckarne eller de plaskande fontänerna. En gång skymtade på de smala sandgångarne ett par unga och vackra gråklädda nunnor, men utan att jag kunde få förmånen att göra deras bekantskap; de voro så skygga som grönsiskor sluppna ur buren, och endast sysselsatta, som det tycktes, med sina

radband och klosterlöften. Man ser så sällan nunnor på det sättet utom klostret, att det nästan förekommer, som såge man spöken midt på ljusa dagen, men ändå skrämde mig dessa alls icke.

Några af oss satte ut på en färd i bergen upp till Subiaco, öfver Vicovaro. Vi voro tre till häst och följda af ett par små packåsnor med våra saker. På en sådan vandring drager man fram i muntert oberoende, liksom zigenare, och utan annan sysselsättning än att stjäla glada ögonblick, se sig om till höger och venster, utan att bry sig mycket om det som ligger framföre. Ett sådant nomadlif i sabinska bergen kan ega större behag än man kanske föreställer sig i mera civiliserade kretsar.

Liksom qvittrande foglar från gren till gren i skogen, så kan man irra omkring i dessa sköna nejder och romantiska dalar, ifrån en liten stad till en annan, förbi gamla kyrkor och kloster, ruiner af slott och fästningstorn, kapell och grottor. I muntert glam bland solbrändt landtfolk dricker man sin foglietta vin i den svala osterian, nickar god afton åt de bruna flickorna, som bära sina tomma vattenkrukor på hufvudet, medan de lustigt skratta och sqvallra omkring fontänen vid vägen. På den smala gångstigen rider man genom täta kastanjeskogen, vattnar hästarne vid källan i vilda klyftan, berättar röfvarhistorier eller sjunger glada visor, tills sjelfva Echo väckes och svarar med en bjudning att komma upp på toppen af Monte Gennaro och på de ljusa utsigterna, som ligga i vägen framåt. Mycket blef väl tecknadt i ritböckerna, men det bästa och mesta gömdes ändå i minnet. Och färgen kommer man nog ihåg, så länge man minnes solskenet och kan vara glad.

I Subiaco träffade vi en af våra tyska målar-bekanta, som ganska trefligt hade bosatt sig der och gift sig med en italiensk flicka, en riktig skönhet och obeskrifligt älskvärd. Han heter Wilhelmi och hon Ersilia. Unga, glada och friska menniskor, med hvilka vi trifdes särdeles väl. Det är så sällan man möter en riktigt praktisk romans i

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

alldagslifvets småaktigheter, att en glad middag i ett sådant hem smakar mycket bättre än i något furstligt slott. Här vid Subiaco ligger det namnkunniga gamla slottet S:ta Scolastica, som säges vara grundlagdt redan i 5:te århundradet, men naturligtvis är ombygdt sedan dess flere gånger. Vägen derifrån är förvånande pittoresk och går brant uppför till det så kallade Sacro Speco, klostret som S:t Benedictus har gjort så namnkunnigt. Det är ursprungligen bygdt öfver den grotta, dit den helige mannen drog sig tillbaka ur verldens larm redan vid 14 års ålder, omkring år 450. Sjelfva den nuvarande klosterbyggnaden anses likväl vara uppförd icke förr än emellan 1066 och 1235. Den är högst förvånande, kyrkan i två våningar, med trappor ner till det underliga kapell, som varit helgonets eremitgrotta, nu måladt al fresco och smyckadt med marmor på många vis. Denna samma grotta säges vara så urgammal, att hon förmodas hafva under hedniska tiden hyst ett orakel i samband med ett tempel helgadt åt Faunus. Honi soit qui mal y pense. Nere i klostergården finnas många frodigt blomstrande rosenbuskar, aflägg af samma rosor, som sköttes och vårdades så omsorgsfullt af S:t Benedictus sjelf, förnämligast med hänsyn till taggarne, dem han ibland behöfde för att vältra sig på, när han kände köttet för starkt frestas af hin onde. Om hin håle nu upphört med sina kitsligheter der i klostret eller icke, vet man ej; men det lärer vara visst, att i våra dagar plocka de heliga fäderna, der liksom annorstädes, sina rosor helst utan att röra taggarne.

Från Subiaco gjorde vi en färd uppåt öfre bergstrakten så långt som till Cervaro på neapolitanska gränsen, bebodt af beskedliga vildmenniskor, civiliserade ungefär som Attilas barbarer, så att i jemförelse med detta samhälle förefaller Subiaco nästan som ett litet Paris. Invånarne voro endast qvinnor och barn, de förra i snörlif, så styfva som stålpansar, öfverklädda med sammet och guldgaloner, barnen merendels i fladdrande och genombrutna linnedraperier. Hvarest ställets senat och öfriga medborgare uppehöllo sig,

frågade vi icke efter; förmodligen voro de ute för att göra små lönande affärer med sina närmaste grannar och bundsförvandter, banditerna i Abruzzerbergen.

Omsider kommo vi äfven till Olevano och voro der en tid tillsammans med en belgisk bekant och en fransk kapten. Denne sistnämnde hade med sig en ung dam, hvilken förmodligen ändå icke borde tagas för en dam, ty hon gick alltid klädd som »den lilla matrosen», kunde hvissla som en jungman och styra sin boricka kanhända lika bra som kaptenen sjelf.

Vi flyttade derifrån öfver till Genazzano, en liten bergby, särdeles vackert belägen invid ett stort gammalt slott, tillhörigt prins Colonna. Medan vi solade oss der, gjordes en dag en vandring med en mängd pilgrimer ut till ett kapell i trakten. Framkomna funno vi redan rätt mycket bondfolk samladt, så väl omkring som inuti kyrkan. Man var just sysselsatt med ett underverk, och folkträngseln inne i kapellet ökades derföre oupphörligt. Tjutandet och skrikandet var nästan döfvande och hela församlingen gripen af en fanatisk, vansinnig yrsel. Alla lågo på knä och dunkade sig för bröstet, somliga med bara knytnäfven, men många äfven med en passande gråsten. Ofvan altaret stod ett stort träbeläte, föreställande Santa Rosalia med törnroskrans på hufvudet, och på sjelfva altardisken, så högt att han kunde ses af alla, låg en lam 12 års gosse på knä. Han tycktes med all sin styrka och med krampaktiga ryckningar försöka att lyfta armarne för att sträcka ut dem till åkallan. Men hans ansträngningar voro förgäfves, under det läpparne darrade och tårar strömmade utför hans bleka och magra kinder. Folkmassan tjöt utan återvändo med de vildaste åtbörder och ropade med genomträngande skrik: »Santa Rosalia, fate grazia! Santa Rosalia, misericordia!» På somliga tycktes ögonen färdiga att brista eller störta ut ur hufvudet som bomber ur mörsare; svett och tårar m. m. forsade utför näsorna in i mungiporna och vidare i kaskader ner på flämtande halsar och bröst: — med ett ord: synen var riktigt hemsk. Jag mins mig aldrig hafva sett ett

JUNTA DE ANDALUCIA CONSEJERÍA DE CULTURA Patrimonio Histórico Andaluz

ursinnigare och vildare utbrott af religiös fanatism. De enda, som höllo sig lugna, voro Santa Rosalia sjelf och, på hvardera sidan om henne, ett par gulbleka prester i svarta kaftaner, som då och då med sinnesstyrka putsade de brinnande vaxljusen på altaret och sneglade förstulet på hvarann under glasögonen. Vi gingo derifrån tysta och nedstämda, och ännu på långt afstånd hördes sorlet af tjutandet i kyrkan. Jag frågade sedermera på aftonen, om gossen blifvit botad från sin lamhet, och man försäkrade mig heligt, att han hade blifvit alldeles bra och dessutom fem andra krymplingar med ändå svårare åkommor, samt en puckelrygg och en som hoppade på ett jernbeslaget träben och var så tung, att han måste lyftas upp å altaret af icke mindre än tre kyrkvaktare. Denne siste blef också fullkomligt återställd, så att det nästan är fara värdt, att han skall vilja dansa »la saltarella»; men träbenet har blifvit upphängdt som prydnad i kapellet bredvid den långa hårflätan, som skänktes för ett år sedan af en flicka, som var besatt af hin onde så grufligt, att när hon ville tala, lät det just som — kikhosta. Äfven hon är bra nu.

JUNTA DE ANDALUCIA

Rom 1844.

Återigen grannlåter. Den stora kyrkofest, som kallas Corpus Domini, firas i katolska länder alltid med stor högtidlighet. I Rom är den ett synnerligt tillfälle att visa kyrkans allra präktigaste ståt. Hans helighet påfven bäres då omkring Petersplatsen under de höga kolonnaderna i en procession, som liknar en revy af prester och munkar med kors och stafvar och standarer. Vägen är strödd med grönt och blommor, och omkring kolonner och pilastrar äro virade guirlander och dyrbart virkade gobelinstapeter. Folkmassan vimlar i lysande kostymer och helgdagsdrägter, och i solskenet, Italiens solsken, glittrar all förgyllning såsom

eld, under det att de väldiga fontänerna sända upp sina brusande strålar af genomskinligt silfver med snöhvita blomklasar, så friska som is. Sankt Peters kupol hänger högt i luften, liksom från himlahvalfvets azur, och den ofantliga kyrkan tyckes sträcka sig uppåt liksom för att taga emot den majestätliga dômen på sina gigantiska pelarmassor af marmor, jaspis och porfyr, skimrande af mosaik och guld i en sky af rökelse. Kardinaler och erkebiskopar svänga sig i vidlyftiga förgylda kåpor, blonder och juveler; domprostar i violetta sidenkaftaner med hermelinskragar, brabantska spetsar och nya kalotter; ja de barfotade capucinermunkarne se nästan ut, som om de haft det koketteriet att tvätta sig. Det är bland alla dessa sina festligt smyckade och knäböjande barn, som nu den helige fadern sjelf uppenbarar sig i sin magnifikaste toilett och med den farliga våghalsigheten att låta bära sig på en hög anstalt, tillsammans med den diamantstrålande monstransen eller custodian. Påfvens mantel, en bländande väfnad af silfverskir och guldbrokad med broderier, perlor och tofsar, är af otrolig vidd och tillräckligt omfång för att kunna innesluta, som det gissas, många småsaker och förnödenheter tillika med hvad man ser, nemligen påfven sjelf, som i detta silfvertält efter behag kan tänkas sittande i en mjuk länstol eller knäböjande. På ömse sidor om denna lysande sammansättning bäras på långa stänger ofantliga solfjädrar af vajande hvita strutspanascher. Med ett ord — när man i en så lysande omgifning ser den helige mannen, strålande i heliga juveler, mineralier och smycken, med den mirakulösa fiskarringen på fingret, är det som kunde man tro sig se apostelen Petrus sjelf, princeps apostolorum, och icke den ringaste af hans efterföljare, servus servorum. Och man slår sig för sitt bröst och går hem igen.

Det har gått ett rykte de senaste dagarne, att man funnit en pilgrim mördad ute i campagnan, en qvinlig pilgrim, som under pilgrimskåpan var rikt klädd i siden och sammet, så att det *omöjligt* kunnat vara något mindre än en prinsessa från främmande land. Dagen förut har hon

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA

varit sedd i andäktig samfärd med en svartskäggig pilgrim, som nu efterspanas af den heliga stolens sbirrer. Allt är insvept i mörker, men man kan åtminstone se, att den romantiska medeltiden ännu icke är helt och hållet förbi och död.

Fogelberg reste för några dagar sedan till Neapel och ville, att jag skulle följa med, men jag hade ingen lust, ty fast det nog kan vara bra öfverallt — är Rom dock ännu Rom.

König Ludwig von Bayern är för närvarande här och springer omkring helt ensam inkognito i en grå sommarrock och utan krona, bara en slokig halmhatt. Uppenbarar sig hos målarne på det sättet ibland helt oväntad. Här om dagen kom han till Palm, innan P. hade hunnit att få på sig hofdrägten, knappt någon annan drägt. Hans majestät bultade på dörren, och P., som höll det för att vara en af de tyska kamraterna, som bo midt emot öfver gatan, ropade oskyldigt inifrån: »Tusan dj—, kan du icke veta hut och vänta litet, jag står ju i bara etc.» . . . allt på tyska förstås. Palm har sedan varit befald till middag hos konungen, men var då fin i kräs och manchetter.

För ett par dagar sedan blef jag förgiftad; dock icke så förnämt som af någon Lucrezia Borgia, utan helt simpelt af någon ergig kastrull. Vid middagsbordet hos Lepre anmärkte nog alla, att jag i hast blef ovanligt röd i ansigtet, men jag gick ändå på Caffé Greco och kände icke något illamående förr än vid hemkomsten, då jag med ens fick så grufliga plågor, att jag riktigt måste skrika och endast med största svårighet kunde skrifva en biljett till doktorn, som med sina trollkonster på en liten stund förvandlade mig först liksom till ett eldsprutande berg och sedan till menniska igen.

Det har nyss varit auktion i Thorwaldsens hus, och jag köpte der en gammal pergamentsportfölj, som tillhört honom. Den ser visst tom ut, men som jag hoppas, är den ändå kanske full af grekiska spökhistorier och vackra fantasier, — åtminstone är det en relik, som jag värderar.

Kostade några bajocchi. Vädret är förtjusande, och om söndag börja de så kallade oktoberfesterna i Villa Borghese. Det är då kappränningar och kappkörningar på det gamla romerska viset; en mät de cocagne att klänga på, smord med såpa och försedd med ur och silfverskedar i toppen; det är luftballonger och fyrverkerier att gapa på, dans och musik i det gröna. Sådant lefverne »hvar eviga» torsdag och söndag hela månaden. Oktober är pigornas månad, då de »slå sig lösa», som det kallas, och fara omkring på gatorna i hyrvagnar, 6 eller 7 i hvardera, alla utklädda i törnroskransar, sminkade och med plymer i håret, uppsluppna, ursinniga och slamrande med tamburiner och guitarrer. De lärda fornforskarne betrakta det som en intressant qvarlefva af de gamles saturnalier, de olärde åter som andra helgdagar; men när November månad ingått, äro dessa vilda mænader åter igen tama och sitta sedesamma i bur vid sitt arbete.

Ingen, som gått öfver Piazza Barberini i Rom, skall väl kunna glömma Berninis vackra fontän. Här sitter den gamla våta tritonen hela soliga dagen grensle öfver sin stora utslagna mussla och blåser ur sitt vridna snäckskal den glittrande vattenstrålen. Och de fyra beskedliga delfinerna, som bära honom, göra det välvilligt och liksom för ro skull och tröttna aldrig, ehuru ställningen med uppåt sträckta stjertar ser litet obeqväm ut, i synnerhet som de oupphörligt emellan samma stjertar äfven måste bära hans helighets vapensköld tillika med himmelrikets nycklar m. m. Men äfven detta kan måhända tjena som ett manande exempel till en munter och oförtröttad tjenstvillighet. Med allt tror jag, att icke många af dem, som nu äro glada att få släcka törsten i fontänen, gerna skulle vilja utbyta den sprutande tritonen mot någon annan stor, men torr man. Ack, glada, lustiga triton, sitt ännu länge, sitt hela sekler i ditt friska stänk, och mången skall allt framgent komma att betrakta dig så gerna som jag nu.

R.D. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

Rom 1844.

På andra sidan om Tibern, Trastevere, ligger ett litet mycket vackert palats, numera kalladt La Farnesina, bygdt i början af 1500-talet af Agostino Chigi, den store bankiren. Arkitekten var Baldassare Peruzzi, Rafaels vän. Det är också i detta palats som Rafael målat de verldsbekanta freskerna om Amor och Psyche, d. v. s. att, ehuru kanhända de icke alla äro utförda af hans egen hand, härröra de dock från hans kartonger. Rafael visar sig kanske störst, när han behandlar antika fabler, och att hans skaplynne härstammar från antikens uppfattningssätt är alltid ögonskenligt. Det är kanhända derföre, som Rafael är så litet förstådd och omtyckt af nordbor i allmänhet; vi måste anstränga oss för att kunna riktigt lefvande i känslan emottaga inflytelsen af hans klassiska imaginationer eller för att kunna tillräckligt uppskatta hans storartade elegans, i fall det är oss möjligt att i detta hänseende komma längre än till tröskeln. Vi se nog, att det är vackert och icke fult, men ungefär liksom när tjuren skiljer rödt och grönt. Vår begåfning blef en annan. Vi trifvas bättre i Teniers-krogen än i den fläkt som lekte i Athen.

Det är i La Farnesina som man kan få se den oförlikneliga fresken af Rafael, som kallas Galatea, målad med en alldeles hänförande styrka och gratie och utförd helt och hållet af honom sjelf. Rafael var sjelf ganska nöjd med denna målning och skrifver derom med välbehag i ett bref till grefve Castiglione, poeten. Galatea föreställes flyende, stående på en stor mussla, dragen af delfiner på skummande genomskinliga vågor, i hvilka cupidoner, nymfer och tritoner tumla om i lust och lif, under det rundt omkring i luften flygande amoriner leka. Plafonden, som föreställer Diana och Medusa, är af Baldassare Peruzzi, som äfven har målat de ornamentala figurerna, om hvilka det säges, att Tizian sjelf icke kunde

öfvertygas att de voro endast målningar, förr än han gick upp på stegen och betraktade dem närmare. I samma rum äro lunetterna målade af Daniel da Volterra, och i en af dem ser man ännu på den grå muren ett kolossalt hufvud tecknadt med kol. Man berättar derom, att Michel Angelo en dag besökt Daniel för att se honom måla, men icke träffande honom hade tecknat detta hufvud för att visa, att han varit der; ett stort visitkort. Skada blott, att anekdoten icke lärer vara fullt tillförlitlig.

La Farnesina byggdes litet på skryt af den rike bankiren, och det är antecknadt, att, när palatset blifvit färdigt 1518, gaf Agostino Chigi derstädes en bankett åt Leo X, det påfliga hofvet, kardinaler och ambassadörer, så magnifik och präktig, att den icke har många motstycken. En samtida uppgifver, att ensamt 3 stora fiskar betalts med 250 scudi, och omtalar, hurusom den dyrbara silfver-bordservisen, efter gästabudet, på värdens befallning kastades i Tibern.

Detta palats har nu en lång tid tillhört den kungliga familjen i Neapel och varit användt som lokal för neapolitanska målar-akademien i Rom, hvilkens elever der hade fria husrum, ungefär såsom de franska i Villa Medici på Monte Pincio. Numera har denna akademi upphört. Kungen ledsnade förmodligen, för det att han icke fick någon ny Rafael derifrån.

Icke långt från La Farnesina ligger det stora och vidlyftiga Palazzo Corsini, vår drottning Kristinas residens under hennes vistande i Rom. Det innehåller ännu en betydlig samling målningar, hvilka dock icke betraktas vara ibland de värdefullaste i Rom. Några anmärkningsvärda spanska taflor, en dyrbar Murillo bland andra.

Medan Fogelberg var hemma i Sverige, hade han den prisvärda omtänksamheten att skaffa många gåfvor af värderika svenska böcker, såsom begynnelse till en svensk boksamling i Rom. Dessa hafva nu blifvit hitsända och äro mycket välkomna. Vi bruka derföre att åtminstone en gång i veckan mötas hos Fogelberg, hvarest då van-

Monumentos de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA
JUNTA DE ANDALUCIA

ligtvis någonting läses högt — merendels af mig, — och när jag lyckats att välja någonting passande, tyckas i synnerhet Fogelberg och öfverstelöjtnant Södermark vara ganska roade, och aftonen går rätt angenämt. Fogelberg hade också låtit inrätta i sin atelier vid Via Babuina några gymnastik-alster, såsom spännstolpar o. d., och Wahlbom var der vår Ling; men hur han böjde och sträckte armar och ben både på Fogelberg och oss andra, blef det ändå ingen Asa-Thor eller Hercules. Dessa sammankomster gåfvo snart äfven anledning dertill, att vi bland oss stiftade en skandinavisk välgörenhetsförening, hvars ändamål var att skaffa oss en fond till understöd åt sådana alldeles utblottade landsmän, som tid efter annan anlända till den eviga staden och hvilka det är i vårt intresse att skaffa respenningar derifrån. Föreningen, som omfattade svenskar, norrmän och danskar, valde Fogelberg, Küchler och mig till styrelse samt Bravo till kassaförvaltare. Vi lyckades på det sättet skrapa ihop några scudi, hvarmed nödställda, vandrande gesäller och andra behöfvande kunna bispringas.

JUNTA DE ANDALUCIA

Rom i Februari 1845.

Nära Fontana di Trevi, der Neptunus och andra stora marmorstatyer stå bland kaskader och stänkande vattenstrålar, fins en liten osteria, dit man kommer ned på några trappsteg från gatan och som derföre af oss alltid kallas Katakomberna. Det är temligen skumt der inne och icke mer dagsljus än det som faller in genom dörren, under det att i det stora köket bredvid fladdrar en lustig eld bland kastruller, pannor och stekspett. Vi gå ibland dit om qvällarne omkring kl. 8 och hafva då vår aftonmåltid tillsammans med några danska och tyska vänner. Der omkring det smala bordet vid den höga romerska mes-

singslampan uppassar oss den fete, gladlynte Pasquale, i skjortärmarne, med förklädet uppviket öfver magen, och sätter fram en bit »testa di cignale», »carcioffi a la Ebrea», »insalada di barba di capucini» eller andra läckerheter, och naturligtvis får hvar och en sin foglietta gyllene vin. Rundt omkring sitta vid andra bord solbrända och hungriga italienare och ståtliga romarinnor, vignerolor och frascatiflickor, eller en pratsam barberare med puckel på ryggen, bredvid hustrun med lindebarnet i knä. Det var sådant, som Lauræus tyckte om att måla och som roade Pinelli och Hjalmar Mörner. Också vi hafva haft mången munter afton der, då glada äfventyr och historier berättats under så mycket skratt och så lustiga infall, att man kunnat glömma stekoset och liksom tycka sig sitta i en lagerlund full af inbillningens rosor och myrten.

Men när vi sedan komma upp ur dessa katabombers mysterier och skiljas i månskenet framför den glittrande marmorfontänen, utsättes ofta nog något möte för en vandring ut i campagnan till Cecilia Metellas graf, Egerias grotta eller San Paolo, Sant Onofrio, eller Villa Doria-Pamfili utanför Porta San Pancrazio.

P.C. Monumental de la Alhambra y Generalife
CONSEJERÍA DE CULTURA

Rom i April 1845.

Som du väl kan tänka dig, var det stor munterhet under karnevalstiden: brokiga drägter, burleska upptåg, glada ansigten på alla balkonger, fula masker och vackra flickor, blomsterbuketter och confetti, pip och kurtis. Meningen är, att man då bör taga lifvet lätt, och etiketten att man skall tumla om i skämt och sorgfrihet, med hufvudet under armen, eller någonting annat. På aftnarne ränna hästarne genom folkmassan på Corso, Arlequin släpper icke sin Columbina ur sigte, och på teatrarne dansa de och alla andra hela natten.